

Marja Anitta Pehkonen

Tiivistelmä esitelmästäni Kallio-Berghäll -klubikokouksessa 13.2.2023 (kyseessä ei siis ole koko väitöskirjaluonnoksen tiivistelmä)

Vapaaehtoistyön kannusteet

Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia vapaaehtoisten tiedostamia tekijöitä, jotka vahvistavat tai puuttuessaan vähentävät, heidän mahdollisuuksiaan tehdä vapaaehtoistyötä. Nämä tekijät määriteltiin kannusteiksi. Tutkimuksessa analysoitiin vastaajajoukon (N=1915) näkemyksiä niistä tekijöistä, joita he halusivat tuoda esiin vapaaehtoistyössä kannustavina tekijöinä ja lisäksi tutkia niiden yhteyttä sivistykseen ja järjestölliseen aikuiskoulutukseen. Tutkimusaineisto kerättiin lähettämällä linkki kyselyyn sähköpostitse Opintokeskus Siviksen sähköpostirekisterissä viimeisen kolmen vuoden aikana, olleelle, järjestölliseen aikuiskoulutukseen osallistuneelle noin 4200 henkilölle. Lisäksi kysely oli avoinna Opintokeskus Siviksen verkkosivuilla, jolloin myös muut kyselyyn vastaamisesta tiedon saaneet ovat voineet vastata kyselyyn. Verkkokysely oli avoinna viiden viikon ajan sekä opintokeskuksen, että useiden sen jäsenjärjestöjen, www-sivuilla. Lisäksi muita yhteistyötahoja pyydettiin jakamaan kyselyä.

Verkkovälitteisessä kyselyssä esitettiin yksi avoin kysymys: ” Mikä auttaa tai auttaisi sinua tekemään vapaaehtoistyötä nyt ja tulevaisuudessa?” Kyselyyn vastanneet tuottivat kyselyssä 5060 vastausta, jotka kukin sisälsivät 1-6 lausumaa. Tätä tutkimusta varten vastaajien tuottama alkuperäinen aineisto luokiteltiin kvalitatiivisin menetelmin.

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa vapaaehtoistyön kannusteryhmiä muodostui neljä ja vapaaehtoistyön kannusteita muodostui kaksitoista. Vapaaehtoistyön kannusteryhmät ja niiden sisältämät kannusteet kuvaavat vapaaehtoistyön kannustekenttää kokonaisuutena. Yksilökannusteet jakautuvat kolmeen alakategoriaan: resurssi-, kehitymis- ja hyvinvointikannusteet. Tavoitekannusteisiin sisältyy kaksi alakategoriaa: hyödyllisyys- ja palautekannusteet. Yhteisökannusteisiin muodostui viisi alakategoriaa: organisointi-, arvostus-, koulutus- ja ohjaus-, yhteisö- sekä palkkiokannusteet. Aatekannusteisiin muodostui kaksi alakategoriaa: auttamis- ja vaikuttamiskannusteet.

Tutkimuksen toisessa vaiheessa tutkittiin tilastollisesti vastaajien taustan (ikä, sukupuoli, asuinympäristö, koulutustausta ja elämäntilanne) ja kokemuksen (vapaaehtoistyön kesto ja säännöllisyys) yhteyksiä vapaaehtoistyön kannusteisiin. Sekä vastaajien taustalla että kokemuksella vapaaehtoistyöstä löytyi tilastollisia yhteyksiä useisiin kannusteisiin.

Vastaajat erilaisilla taustoilla ja vapaaehtoistyön kokemuksella pitivät koulutusta ja ohjausta yhtä tärkeänä kannusteena. Erityisesti miehet kokevat arvostuksen osoittamisella vapaaehtoistyötä kohtaan olevan vapaaehtoistyössä kannustava vaikutus. Mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kysymys, sitä suurempi merkitys on vapaaehtoistyön hyvinvointia lisäävällä vaikutuksella. Työttömät henkilöt toivat esiin kehittymiskannusteiden merkityksen useammin kuin muussa elämäntilanteessa olevat. Pitkään vapaaehtoistyötä tehneille saadulla palautteella on suurempi merkitys kuin alle kolme vuotta vapaaehtoistyötä tehneille. Nuoret, opiskelijat, kaupungissa asuvat ja korkeakoulutetut toivat esiin vapaaehtoistyön organisoinnin kannusteena muita taustaryhmiä useammin. Ikäryhmistä erityisesti nuoret pitävät yhteisöllisyyttä merkittävänä kannusteena vapaaehtoistyössä.

